

Xavier Díez, bloc ESPAI DE DISSIDÈNCIA, 6 de gener del 2016

VILADELSAC

Damià Bardera (Viladamat, 1982) ja va irrompre en l'ensopit panorama literari català anys mitjançant un espectacular i provocador poemari *el penúltim vòmit* (2008). Posteriorment, el segell vilanoví El Cep i la Nansa li ha anat publicant diversos reculls de contes concentrats en el món pertorbador de la infantesa des d'espais (empordanesos) imaginaris. Són contes en què personatges mítics (com l'home del sac), bornis, amputats, marginats acaparen un espai tradicionalment marginat dels cànons literaris neonoucentistes que dominen els suplementos culturals dels diaris, i que com ja he comentat en altres ocasions, resulten d'una estranya fascinació i no deixen indiferents ningú. Darrerament, a més, Bardera complementa molt encertadament aquesta ja ferma trajectòria com a escriptor des del camp de l'assaig, on també la provocació intel·lectual persisteix, encara que des de formes menys pirotècniques (i no per això, menys explosives).

Viladelsac és la seva darrera obra de narrativa. I es pot considerar com a la culminació dels reculls de contes anteriors. No només perquè repeteixen personatges, situacions i mirades, sinó perquè **dota d'una major coherència aquest univers que inspira tanta aversió i atracció com puguem imaginar**. Aquest darrer títol ens permet disposar d'una síntesi dels llibres anteriors en una *nouvelle* (ho escric a la francesa, perquè en extensió i sentiments lectorals podríem associar-la a *L'étranger*, d'Albert Camus).

Amb una trama ben simple –un nen que acaba de perdre el pare, és abandonat per la seva mare al seu poble, a cura dels avis–, la novel·la ens permet endinsar-nos en el microcosmos d'un espai pertorbadorament oníric, en què la lletjor, la salvatgia, la brutalitat i la versió fosca dels contes infantils acaben imposant les

seves lleis. A partir d'aquí comencen a desfilat personatges singulars i situacions amb punts de Kafka o Javier Tomeo, amb un punt de desolació kantiana. Perquè, Viladelsac (una versió *gore* i profunda del poble empordanès de Viladamat) és un espai inquietant, on no funcionen les regles del món políticament correcte, i en què les criatures estableixen els seus propis i ambigus instints. En bona mesura, és fàcil pensar en el modernisme gens complaent de l'empordanesa Caterina Albert i els seus *Drames Rurals*. I l'Empordà amb referències a la dècada dels vuitanta, podria semblar un espai asfixiant i endogàmic, molt de l'estil de l'univers literari de Faulkner i l'imaginari comtat de Yoknapatawapha. Per expressar-ho en altres termes, Bardera ens ofereix la cara fosca del Catalonia Experience. Una cara fosca desposseïda de crítica social, i farcida d'apunts filosòfics, existencials i antropològics. El seu és un Empordà al més pur estil *Deep South*, poblat per *Red Necks*, una mica com la descripció que feia Pla mig segle enrere. Tanmateix, com que els empordanesos són gent civilitzada que caminen mig pam damunt del terra, el més probable és que Bardera sigui obsequiat per les seves provocacions amb l'assoliment de la categoria d'escriptor de culte.

Afortunadament, aquesta novel·la que es llegeix ràpid, bé, i que pot generar certes dosis d'insomni, ve acompanyada per un assaig del mateix autor on reflexiona sobre la seva pròpia obra: (*L'home del sac: arquetip modern del no-res i alguns assajos de crítica literària*, Emboscall, Tordera, 2015), on dissectiona part dels elements constructius de la seva literatura. **Aquest és un espai més còmode que interpreta aquests mites i elements pertorbadors a partir de la idea que l'home contemporani sublima la seva angoixa existencial en determinats mites i tabús.** I aquí ens trobem amb el que, potser personalment, trobo més interessant: el Bardera filòsof, que acaba de llegir la seva tesi doctoral sobre Ferrater Mora, i que exerceix la seva mirada despietada a les contradiccions de la societat contemporània. Una visió que pot tenir expressió literària (la seva obra és d'obligada lectura per a lectors exigents i requereix traduccions urgents, especialment en un anglès que pot potenciar l'economia

retòrica que caracteritza la seva estructura) i també filosòfica. La primera ja és més consolidada i intuïtiva. A la segona, haurem d'anar esperant, perquè és obvi que el pensament profund requereix de cocció lenta.